

Wstęp

Podstawową komórką społeczną jest rodzina. Rodzina jest naturalnym środowiskiem życia, rozwoju i wychowania dziecka. Jest organizmem, który uczy i przygotowuje dzieci do pełnego funkcjonowania w danym otoczeniu¹. Bywa jednak tak, że dorośli z różnych powodów nie są w stanie wywiązać się z powierzonych im zadań w zakresie sprawowania należytej opieki i wychowania nad dzieckiem. Zachodzi wtedy potrzeba znalezienia zastępczej formy opieki i wychowania. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Organizowanie pieczy zastępczej należy do zadań własnych powiatu². Tak więc Starosta Łęczyński na Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej, które jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej³.

Zgodnie z art. 180 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej powiat jest zobowiązany do opracowania 3-letniego powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej, zawierającego m.in. coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Celem programu jest zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych i instytucjonalnych formach opieki zastępczej, rozwój działań wspomagających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz rozwijanie współpracy z właściwymi gminami w celu umożliwienia powrotu dzieci do rodzin naturalnych⁴.

1. Podstawy prawne

¹ Źródło: *opracowanie własne*;

² Źródło: *art. 32 ustawy z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 poz. 697 z późn. zm.)*;

³ Źródło: *zarządzenie Starosty Łęczyńskiego z dn. 16 grudnia 2011 r. Nr 78/2011 w sprawie wyznaczenia Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej*;

⁴ Źródło: *art.180 pkt.1 ustawy z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017r. poz. 697 z późn. zm.)*;

Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania zapisane w niniejszym Programie, podejmowane i realizowane będą w oparciu o następujące przepisy prawa:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.);
- 2) Konwencja o Prawach Dziecka z dnia 20.11.1991r. (Dz.U. z 1991r. Nr 120, poz.526 z późn. zm.);
- 3) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2017 poz. 1868 z późn. zm.);
- 4) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 poz. 697 z późn. zm.);
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2017r. poz. 1769 z późn. zm.);
- 6) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 Nr 292, poz. 1720 z późn. zm.)⁵.

Niniejszy Program jest spójny z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łęczyńskim na lata 2014 - 2020 .

2. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza na terenie Powiatu Łęczyńskiego

⁵ Źródło: akty normatywne

Rodzinna piecza zastępcza jest formą czasowego zapewnienia opieki dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki ze strony rodziców biologicznych. Podstawą umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest orzeczenie sądu lub w przypadku pilnej konieczności, na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka. O zawartej umowie starosta zawiadamia niezwłocznie sąd⁶. Bywa też tak, że dziecko jest w pieczy zastępczej na wniosek rodziców, swój lub osoby trzeciej, a także w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka, w związku z przemocą w rodzinie po interwencji pracownika socjalnego⁷.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno nastąpić po wyczerpaniu wszystkich form pomocy rodzicom dziecka, chyba, że dobro dziecka wymaga zapewnienia mu niezwłocznie pieczy zastępczej. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej.

Wg art. 39, ust. 1, formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza:

a) *spokrewniona*, w której opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmują małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, czyli dziadkowie, rodzeństwo dziecka;

b) *niezawodowa*, w której opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmują małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, czyli osoby obce dla dziecka, wujkowie, ciocie;

⁶ Źródło: : art. 35 ustawy z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697z późn. zm.).

⁷Źródło: : art. 58 ustawy z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697z późn. zm.).

c) *zawodowa*, pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego lub specjalistyczna, w których opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmują małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, czyli osoby obce dla dziecka.

W rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej;

2) rodzinny dom dziecka, w którym, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej⁸.

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie, w szczególności:

- 1) traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej;
- 2) zapewniają dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- 3) zapewniają kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych;
- 4) zapewniają rozwój uzdolnień i zainteresowań;
- 5) zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne;
- 6) zapewniają ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka;
- 7) umożliwiają kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej⁹.

Pełnienie funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka może być powierzone osobom, które:

- 1) dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej;
- 2) nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej, oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona;

⁸ Źródło: : art. 39 ustawy z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697 z późn. zm.).

⁹ Źródło: : art. 40 ustawy z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697z późn. zm.)

- 3) wypełniają obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego;
- 4) nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych;
- 5) są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone:
 - a) zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz
 - b) opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka wystawioną przez psychologa, który posiada co najmniej wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz 2-letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym;
- 6) przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) zapewnią odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym:
 - a) rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,
 - b) właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
 - c) wypoczynku i organizacji czasu wolnego¹⁰.

Celem działania rodziny zastępczej jest wzmocnienie rodziny naturalnej, tak aby dziecko mogło do niej powrócić. Dzięki rodzinie zastępczej dziecko jest wzmocnione i wyposażone w umiejętności, np. tworzenia trwałych związków emocjonalnych. Utworzenie rodziny zastępczej nie powoduje powstania więzi rodzinno-prawnej pomiędzy opiekunami, a dzieckiem (w przeciwieństwie do adopcji, inaczej zwanej przysposobieniem). Oznacza to, że dziecko przyjęte do rodziny nie staje się dzieckiem tej rodziny, nie powstają też obowiązki i uprawnienia alimentacyjne czy dotyczące dziedziczenia, stan cywilny dziecka nie ulega zmianie, dziecko nie przyjmuje nazwiska opiekunów, a rodzina zastępcza nie przyjmuje pełni władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, chyba że sąd postanowi inaczej.

¹⁰ Źródło: : art. 42 ustawy z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697z późn. zm.)

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła rodzinę pomocową, która ma wspierać rodzinę zastępczą w wypełnianiu jej funkcji w sytuacji czasowej niemożności wypełniania swoich zadań.

Rodziną pomocową może być:

- 1) rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka;
- 2) małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim przeszkoleni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej¹¹.

Z chwilą osiągnięcia pełnoletności przez wychowanka rodziny zastępczej z mocy prawa rodzina zastępcza wygasa, a podopieczny sam stanowi o sobie jako osoba dorosła.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie pozostawia pełnoletnich wychowanków bez wsparcia. Pełnoletni wychowanek rodziny zastępczej może za zgodą rodziców zastępczych pozostać w rodzinie, która dotychczas pełniła funkcję rodziny zastępczej również po osiągnięciu pełnoletności nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia i pod warunkiem, że wychowanek uczy się lub legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i uczy się. W tym przypadku rodzina zastępcza ma prawo do ubiegania się o świadczenia oraz dodatki dotychczas jej przysługujące¹².

Od początku działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej, tj. od roku 1999, na terenie Powiatu Łęczyńskiego funkcjonowało 165 rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych, w których umieszczono łącznie 249 dzieci.

W 2017 r. na terenie Powiatu Łęczyńskiego funkcjonowało 51 rodzin zastępczych, w których przebywało 70 podopiecznych. Rodzin zastępczych spokrewnionych było 34 i przebywało w nich 43 podopiecznych. Z kolei w 17 niezawodowych rodzinach zastępczych przebywało 26 podopiecznych. W 2017 r. funkcjonowały 2 zawodowe rodziny zastępcze, w których przebywało 4 dzieci.

W 2017r. funkcjonował rodzinny dom dziecka, w którym przebywało 5 podopiecznych.

¹¹ Źródło: : art. 74 ust.1pkt. 1 i 2 ustawy z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697z późn. zm.)

¹² Źródło: : art. 37ust.1 i 2 ustawy z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697 z późn. zm.)

Na terenie innych powiatów w 4 zawodowych rodzinach zastępczych przebywało 7 dzieci pochodzących z terenu powiatu Łęczyńskiego. W 6 spokrewnionych rodzinach zastępczych przebywało 7 dzieci, a w 8 niezawodowych rodzinach zastępczych przebywało 14 dzieci z terenu Powiatu Łęczyńskiego.

Instytucjonalna piecza zastępcza może być sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.¹³

W sierpniu 2005 roku w Kijanach, na terenie Powiatu Łęczyńskiego została utworzona Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza. Placówka ta zapewnia całodobową opiekę i wychowanie dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej, dla których nie znaleziono rodziny zastępczej bądź rodziny adopcyjnej. Przeznaczona jest dla 30 dzieci. Obejmuje opieką dzieci i młodzież z terenu Powiatu Łęczyńskiego oraz innych powiatów. Podejmuje działania edukacyjne, kompensacyjne, socjalizacyjne, kulturalno – oświatowe. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Kijanach stale współpracuje z OPS-ami z terenu Powiatu Łęczyńskiego, z Sądami Rodzinnymi, Kuratorami, Policją, ze szkołami, do których uczęszczają wychowankowie oraz z PCPR w Łęcznej. Od początku utworzenia jednostki, czyli od 2005 roku do końca 2017 r. w placówce umieszczonych zostało 211 dzieci. W 2017 r. w placówce opiekuńczo – wychowawczej przebywało łącznie 31 dzieci, w tym 17 dzieci pochodzących z innych powiatów aniżeli Powiat Łęczyński¹⁴.

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, zwanej dalej „osobą usamodzielnianą”, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu:

- 1) przyznaje się pomoc na:
 - a) kontynuowanie nauki,
 - b) usamodzielnienie,
 - c) zagospodarowanie;
- 2) udziela się pomocy w uzyskaniu:
 - a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,

¹³ Źródło: art. 93 ust.1 ustawy z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697z późn. zm.).

¹⁴ Źródło: dokumentacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej

b) zatrudnienia;

3) zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną¹⁵.

W 2017 r. z pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki skorzystało:

- 26 wychowanków rodzin zastępczych,
- 2 wychowanków rodzinnego domu dziecka,
- 7 wychowanków placówki opiekuńczo – wychowawczej,
- 2 wychowanków Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego¹⁶.

3. Diagnoza i analiza zasobów Powiatu Łęczyńskiego

Na terenie Powiatu Łęczyńskiego, zgodnie z danymi GUS z 2016 roku, zamieszkiwało 57420 mieszkańców, w tym 28172 mężczyzn i 29248 kobiet.¹⁷ Przyrost naturalny w Powiecie jest dodatni i wynosi 192. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosi 11086 osób, produkcyjnym 37159, a poprodukcyjnym 9175 osób. W skład Powiatu Łęczyńskiego wchodzi sześć gmin i są to: Gmina Cyców (gmina wiejska), Gmina Ludwin (gmina wiejska), Gmina Łęczna (gmina miejsko-wiejska), Gmina Milejów (gmina wiejska), Gmina Puchaczów (gmina wiejska), Gmina Spiczyn (gmina wiejska).¹⁸ Na ich terenie funkcjonuje wiele jednostek oraz organizacji pozarządowych mających na celu poprawę funkcjonowania społeczności lokalnych. Mogą one w znaczący sposób przyczynić się do wszelkich działań mających na celu rozwój i wsparcie zastępczych form opieki, jak również odegrać kluczową rolę w podejmowanych na rzecz rodziny biologicznej działaniach, by umożliwić powrót dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej jako jednostka organizacyjna Powiatu Łęczyńskiego, realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny

¹⁵ Źródło: art. 140 ust.1 pkt.1 ustawy z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 poz. 697z późn. zm.).

¹⁶ Źródło: dokumentacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej

¹⁷ Źródło: https://lublin.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lubelskie/portrety_powiatow/powiat_leczyński.pdf

¹⁸ Źródło: <http://powiatleczyński.pl/strony,show,54,gminy-powiatu-leczyńskiego.html>

i systemu pieczy zastępczej, rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zadania te mają na celu poprawę funkcjonowania rodziny, jak również zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej w ramach realizowanych zadań oferuje następujące formy pomocy: wsparcie socjalne, w tym interwencja kryzysowa, wsparcie w ramach doradztwa metodycznego dla kadry pomocy społecznej, m.in. w obszarze planowania, organizowania i badania efektów pracy, oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie w ramach programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, pomoc prawna z zakresu: prawa rodzinnego, prawa karnego, postępowania administracyjnego, prawa pracy, pomoc psychologiczno - pedagogiczną w zakresie konstruktywnego rozwiązania problemów, porad w aktualnych trudnościach wychowawczych i rodzinnych, pomocy i wsparcia w kryzysie dla osób doświadczających przemocy, osób, które mają trudności w adaptacji do nowych sytuacji, osób z trudnościami emocjonalnymi, wsparcie dla osób leczonych farmakologicznie (psychiatrycznie), osób poszukujących wsparcia psychicznego), poradnictwo w ramach punktu konsultacyjno – informacyjnego, pomoc w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Zarządzeniem z dnia 16 grudnia 2011r. Nr 78/2011 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej zostało wyznaczone przez Starostę Łęczyńskiego Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej¹⁹.

Instytucje i organizacje pomocowe działające w zakresie wspierania rodziny na terenie Powiatu Łęczyńskiego stanowią jego potencjał. Należy je zatem angażować do współpracy z Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Wśród nich należy wymienić:

1. *Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Łęcznej, Al. Jana Pawła II 95 (III piętro),* świadcząca specjalistyczną pomoc dzieciom, młodzieży, rodzicom oraz nauczycielom placówek oświatowych mających swoją siedzibę na terenie działania Poradni. Pomoc świadczona jest w zakresie: diagnozowania, poradnictwa i konsultacji, doradztwa edukacyjno-zawodowego, mediacji i interwencji w sytuacjach kryzysowych, psychoedukacji, edukacji prozdrowotnej, terapii indywidualnej i grupowej, terapii w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, przeprowadzenia przesiewowych badań słuchu dzieci w wieku 6 - 18 lat, wsparcia merytorycznego dla nauczycieli, szkolenia, orzekania o potrzebie

¹⁹ Źródło: *Regulamin Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej*

indywidualnego nauczania i kształcenia specjalnego oraz w zakresie opiniowania o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

2. *"SGL" Specjalistyczne Gabinety Lekarskie, Poradnia psychologiczna i terapii uzależnień, ul. Górnicza 3 w Łęcznej*, świadczy wszechstronną specjalistyczną pomoc psychologiczną i psychiatryczną dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
3. *Stowarzyszenie MONAR, Poradnia Profilaktyczno - Konsultacyjna w Łęcznej, Plac Kościuszki 1/1*, ma na celu przeciwdziałanie uzależnieniom w społeczności lokalnej, profilaktykę oraz działania związane ze zdrowym stylem życia ze szczególnym naciskiem na zaangażowanie młodzieży. Celem Stowarzyszenia jest również zwiększenie dostępności informacji i konsultacji na temat uzależnień i zagrożeń związanych z zażywaniem substancji zmieniających świadomość dla rodziców, nauczycieli, wychowawców oraz instytucji i placówek działających w Łęcznej i okolicach. Stowarzyszenie udziela również informacji, pomocy i porady na temat życia z HIV oraz choroby AIDS.
4. *Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łęcznej, Poradnia Terapii Uzależnień, ul. Krasnystawska 52, Łęczna*, świadczy wszechstronną specjalistyczną pomoc psychologiczną i psychiatryczną dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
5. *Punkt Konsultacyjno-Informacyjny Dla Osób Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej, ul. Staszica 9*, dysponuje specjalistą ds. profilaktyki leczenia uzależnień, psychologiem, prawnikiem i pracownikiem socjalnym, konsultantem ds. pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie.
6. *Pomoc społeczna* ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. (...) Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Istotą pomocy społecznej jest też zapobieganie wspomnianym wyżej sytuacjom. Na pomoc liczyć mogą przede wszystkim osoby dotknięte: ubóstwem, sieroctwem, bezdomnością, bezrobociem, niepełnosprawnością, długotrwałą lub ciężką chorobą, przemocą w rodzinie, potrzebą ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; brakiem umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej

całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudnościami w integracji (np. cudzoziemcy uzyskujący w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą), trudnościami w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizmem lub narkomanią, zdarzeniem losowym i sytuacją kryzysową, klęską żywiołową lub ekologiczną. Dominującymi zadaniami pomocy społecznej są: przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, praca socjalna, prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej, analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Na terenie Powiatu Łęczyńskiego w zakresie pomocy społecznej funkcjonują:

- *Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łęcznej, ul. Jaśminowa 4*
 - *Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie, ul. Chełmska 42*
 - *Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie, Ludwin 51*
 - *Ośrodek Pomocy Społecznej w Milejowie, ul. Partyzancka 13*
 - *Ośrodek Pomocy Społecznej w Puchaczowie, ul. Tysiąclecia 8*
 - *Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Spiczynie, Spiczyn 10 C*
7. *Powiatowy Urząd Pracy w Łęcznej, Al. Jana Pawła II 95*, realizuje zadania w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej określone ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
 8. *Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łęcznej, ul. Krasnystawska 52* - jednostka zajmuje się orzekaniem i wydawaniem orzeczeń o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności zarówno u osób przed jak i po osiągnięciu 16 roku życia.
 9. *Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy w Łęcznej, ul. Litewska 16*, umożliwia dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim lub z niepełnosprawnością sprzężoną z terenu powiatu łęczyńskiego realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki.

Placówka zapewnia swoim podopiecznym w wieku 3-25 lat kompleksową opiekę, wielospecjalistyczną pomoc w zakresie: rewalidacji, Edukacji, terapii psychologicznej i logopedycznej, rehabilitacji ruchowej, świadczoną w odpowiednich warunkach z uwzględnieniem indywidualnych możliwości i potrzeb wychowanków.²⁰

Na terenie poszczególnych gmin Powiatu Łęczyńskiego funkcjonują również stowarzyszenia i organizacje pozarządowe realizujące zadania z zakresu pomocy społecznej.

Na terenie gminy Puchaczów:

1. *Nasza Świetlica - Pomocna Dłoń, Ciechanki 53, 21-013 Puchaczów*, prowadzi placówki wsparcia dziennego:

- *Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza w Nadrybiu;*
- *Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza w Albertowie;*
- *Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza w Zawadowie;*
- *Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza w Ciechankach;*
- *Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza w Ostrówku.*

Na terenie gminy Spiczyn:

- *Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza przy Gimnazjum im. Jana Pawła II w Spiczyńcu, Spiczyn 8.*

Na terenie gminy Łęczna:

1. *Łęczyńskie Stowarzyszenie Wyrównywania Szans, ul. Jaśminowa 6, 21-010 Łęczna*, prowadzi placówkę wsparcia dziennego:

- *Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza, ul. Jaśminowa 6, Łęczna.*

2. *Parafia p.w. Św. Barbary w Łęcznej, Al. Jana Pawła II 97*, prowadzi placówkę wsparcia dziennego:

²⁰ Źródło: <http://powiatleczynski.pl/strony/show,4921,osrodek-rewalidacyjnowychowawczy-w-lecznej.html>

- *Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza, Al. Jana Pawła II 97;*

3. *Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Marii Magdaleny w Łęcznej, ul. Świętoduska 2, prowadzi placówkę wsparcia dziennego:*

- *Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza przy Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Św. Marii Magdaleny w Łęcznej, ul. Świętoduska 2²¹ ;*

4. *Regionalne Centrum Trzeźwości „Maksymilian” w Łęcznej, ul. Jaśminowa 4, jest jednym z realizatorów Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Główne cele działania to: m.in. pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom, promocja alternatywnych metod spędzania wolnego czasu, nauka życia bez alkoholu, pomoc w wychodzeniu z bezdomności poprzez organizację różnych form pracy skierowanej do swoich członków środowiska Łęcznej i okolicznych miejscowości gminy i powiatu, w tym warsztaty, szkolenia, grupa wsparcia, punkt konsultacyjny, wyjazdy na ogólnopolskie spotkania ruchu trzeźwościowego²².*

Ponadto do zasobów, jakimi dysponuje Powiat Łęczyński należy zaliczyć:

- Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą o charakterze socjalizacyjnym w Kijanach,
- opracowany i realizowany Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2019 w Powiecie Łęczyńskim,
- dobrą współpracę i koordynację pracy między: kuratorską służbą sądowniczą, sądem, pracownikami OPS i PCPR,
- promocję rodzicielstwa zastępczego,
- możliwość pozyskiwania środków na dodatkowe wsparcie systemu pieczy zastępczej (projekty unijne i programy rządowe)²³.

W szeroko rozumianych działaniach podejmowanych na rzecz doskonalenia systemu pieczy zastępczej Powiat Łęczyński boryka się niestety z brakami, w szczególności:

²¹ Źródło: dokumentacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej

²² Źródło: http://www.maksymilian_lecza.republika.pl

²³ Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej

- wciąż niewystarczającej liczby rodzin zastępczych w stosunku do potrzeb (umieszczania dzieci i młodzieży w rodzinnej pieczy zastępczej),
- brak mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych lub osób opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą²⁴.

Wyżej wymienione słabe strony Powiatu Łęczyńskiego można zniwelować m.in. poprzez:

- prowadzenie akcji promujących rodzicielstwo zastępcze poprzez organizację kampanii, jak również poprzez opracowanie broszur, ulotek, plakatów. Służyć to będzie zwiększeniu świadomości społeczeństwa na temat problemu sieroctwa, niewydolności wychowawczej rodziców oraz możliwości pomocy dzieciom w formie rodzinnej pieczy zastępczej,
- nawiązanie/utrzymanie współpracy z instytucjami w zakresie pracy na rzecz rodzin biologicznych w celu przywrócenia sprawowania prawidłowej funkcji wychowawczej,
- aktywizację wychowanków rodzin zastępczych w celu wsparcia procesu usamodzielniania poprzez uczestnictwo w programach, projektach²⁵.

4.Cele i zadania

Celem głównym Programu jest *doskonalenie istniejącego systemu pieczy zastępczej ze szczególnym uwzględnieniem pieczy rodzinnej*. Cel główny możliwy będzie do osiągnięcia dzięki realizacji celów szczegółowych. Postawione cele szczegółowe to:

- 1) *rozpowszechnianie informacji na temat rodzicielstwa zastępczego w lokalnym środowisku;*
- 2) *wspomaganie osób w działaniach na rzecz tworzenia rodzinnej pieczy zastępczej;*

²⁴ Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęczynej

²⁵ Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęczynej

3) wsparcie rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;

4) wsparcie procesu usamodzielniania.

Szczegółowy opis celów i zadań przedstawia tabela nr 1²⁶.

Tabela nr 1: Cele i zadania

Cel główny: doskonalenie istniejącego systemu pieczy zastępczej ze szczególnym uwzględnieniem pieczy rodzinnej				
<u>Cele szczegółowe</u>	<u>Zadania</u>	<u>Okres realizacji</u>	<u>Wskaźniki</u>	<u>Podmioty odpowiedzialne za realizację zadań</u>
1. Rozpowszechnianie informacji na temat rodzicielstwa zastępczego w lokalnym środowisku	1.1. Organizacja i przeprowadzenie kampanii promującej rodzicielstwo zastępcze na terenie Powiatu Łęczyńskiego	raz w roku	-liczba kampanii,	Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej -Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej
	1.2. Opracowanie i kolportaż broszur, plakatów, ulotek informacyjnych	na bieżąco	-lista potwierdzająca miejsca kolportażu materiałów promujących	
2. Wspomaganie osób w działaniach na rzecz tworzenia rodzinnej pieczy zastępczej, w tym kwalifikacja osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	2.1. Organizacja badań psychologiczno-pedagogicznych oraz szkoleń kandydatom na rodziny zastępcze (według potrzeb), w tym współpraca z ośrodkiem adopcyjnym	w zależności od potrzeb po zebraniu odpowiedniej liczby kandydatów, szkolenie realizowane będzie przez organizatora	-liczba przeszkolonych osób w danym roku, - liczba osób, które otrzymały kwalifikacje w danym roku	Osoby/ trenerzy uprawnieni do przeprowadzenia badań/szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze
	2.2. Tworzenie zawodowych rodzin zastępczych (wg przyjętego limitu)	wg limitu	-liczba utworzonych rodzin zastępczych w danym roku	Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej -Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w

²⁶ Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych zadań przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej

				łącznej
3. Wsparcie rodzin zastępczych w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	3.1. Umożliwienie dostępu rodzinom zastępczym do poradnictwa specjalistycznego, tj.: psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, terapii oraz poprzez organizację szkoleń mających na celu wzmacnianie ich kompetencji, podnoszenie kwalifikacji oraz zapobiegających, np. wypaleniu zawodowemu	W zależności od potrzeb	-liczba udzielonego wsparcia w danym roku, - liczba zrealizowanych szkoleń w danym roku	Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna/ osoby uprawnione do prowadzenia szkoleń w danym zakresie
	3.2. Umożliwienie przeprowadzenia badań psychologicznych w zakresie pełnienia funkcji rodziny zastępczej w celu rekwalifikacji	raz na dwa lata	- liczba badań psychologicznych w danym roku	Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej -Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej-
	3.3. Zwiększenie liczby etatów/koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	W zależności od potrzeb	-liczba etatów/koordynatorów	Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej-
4. Współpraca z instytucjami na rzecz rodzin biologicznych przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	4.1. Pozyskiwanie i gromadzenie informacji na temat funkcjonowania rodzin biologicznych w zakresie powrotu dziecka/dzieci do rodziny biologicznej	na bieżąco	-liczba rodzin, u których nastąpiła poprawa funkcjonowania	Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej-
	4.2. Umożliwienie dostępu rodzinom biologicznym do poradnictwa specjalistycznego, tj.: psychologicznego, pedagogicznego, prawnego oraz w miarę możliwości aktywizacja	indywidualnie wg potrzeb	-liczba udzielonego wsparcia	Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej-

	<i>rodziców biologicznych, m.in. poprzez ich udział w projektach, programach itp.</i>			
	<i>4.3. Umożliwienie zwiększenia i poprawy kompetencji rodzicielskich dla rodziców wyrażających chęć udziału w Warsztatach Poprawy i Zwiększania Kompetencji Rodzicielskich</i>	indywidualnie i/lub grupowo wg potrzeb, częstotliwość realizacji warsztatów uzależniona będzie od liczby osób zainteresowanych udziałem w warsztatach	- liczba osób biorących udział w zajęciach	Osoby/trenerzy wskazani do przeprowadzenia zajęć
5. Wsparcie procesu usamodzielniania	<i>5.1. Pomoc w opracowaniu indywidualnych programów usamodzielnienia</i>	indywidualnie wg potrzeb	-liczba usamodzielnionych wychowanków	Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej-
	<i>5.2. Aktywizacja wychowanków rodzin zastępczych, m.in. poprzez ich udział w projektach, programach itp.</i>	indywidualnie wg potrzeb	-liczba usamodzielnionych wychowanków	Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej-

5. Określenie limitu tworzenia zawodowych rodzin zastępczych

Zgodnie z art. 180 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dotyczącym konieczności określenia limitów dotyczących tworzenia rodzin zastępczych zawodowych przyjmuje się poniższy plan zawierania umów z rodzinami zastępczymi z podziałem na lata 2018-2020.

Poniższa tabela określa liczbę rodzin zastępczych zawodowych, które planuje się utworzyć w kolejnych latach.

Tabela 2: Plan tworzenia zawodowych rodzin zastępczych w kolejnych latach realizacji programu

Forma rodzinnej pieczy zastępczej	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
<i>Rodziny zastępcze zawodowe</i>	do 2	do 2	do 2

Należy jednak zaznaczyć, że założone limity mogą ulec zmianie w zależności od aktualnych potrzeb, zmieniającej się sytuacji oraz posiadanych środków finansowych.

6. Monitoring i ewaluacja

Monitoring to zorganizowany sposób obserwacji, zwykle ciągły i długoterminowy.

Monitoring niniejszego Programu będzie polegał na zbieraniu danych i ich analizowaniu. Celem monitoringu jest zapewnienie zgodności realizacji Programu z założonymi celami i realizowanymi zadaniami. Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu Programu będzie osoba wskazana przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej. Monitorowanie Programu odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonywania zadań oraz analizy zbieranych informacji na temat realizacji zadań (ujętych w programie). Informacje te przedkładane będą Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznych sprawozdaniach z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej²⁷.

Ewaluacja to systematyczne badanie wartości oraz cech konkretnego programu, planu działania z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia.

Przedmiotem ewaluacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Łęczyńskim będzie określenie skuteczności podejmowanych działań. Ocena dokonywana będzie w oparciu o analizę pozyskiwanych informacji.

²⁷ Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych zadań przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej

Niniejszy Program jest dokumentem otwartym, co wskazuje na możliwość przeprowadzania okresowej weryfikacji i modyfikacji w związku z zaistniałymi potrzebami²⁸.

²⁸ Źródło: opracowanie własne na podstawie realizowanych zadań przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej